

© Neslužbeni prijevod donosi Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit e.V. (IRZ) uz podršku njemačkog Ministarstva vanjskih poslova. Ovaj prijevod ne obvezuje Sud.

© Unofficial translation made by the Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit e.V. (IRZ) with the support of the German Foreign Ministry. This translation does not bind the Court.

© Cette traduction non officielle a été effectuée par la Deutsche Stiftung für Internationale Rechtliche Zusammenarbeit e.V. (IRZ) avec le soutien du ministère allemand des Affaires étrangères. Elle ne lie pas la Cour.

Informativni letak – Rasna diskriminacija

Ožujak 2011.
Informacije sadržane u ovom letku nisu obvezujuće za Sud, niti su potpune.

Rasna diskriminacija

Član 3. (Zabrana nečovječnog i ponižavajućeg postupanja)

35 istočnoafričkih Azijata protiv Ujedinjenog Kraljevstva

Odluka od 06.03.1978.

Ujedinjeno Kraljevstvo ograničilo je ulazak u zemlju ili prava boravka za osobe porijeklom iz Azije koje su prebivalište imale u bivšim britanskim kolonijama (Kenija, Uganda ili Tanzanija). Komisija je odlučila da nisu potrebne daljnje mjere, jer su podnositelji zahtjeva u daljnjem tijeku dobili pravo ulaska u Ujedinjeno Kraljevstvo. Međutim, Komisija je s obzirom na njihov zahtjev u kojem se žale na povredu člana 3. (Zabrana nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja) ustanovila da su tretirani kao „građani drugog reda“ te da **diskriminacija na temelju rasne pripadnosti pod određenim okolnostima može predstavljati ponižavajuće postupanje**.

Cipar protiv Turske

10.05.2001 (Veliko Vijeće)

S obzirom na ovu tužbu države protiv druge države, koju je Cipar uložio 1994. godine zbog situacije na Sjevernom Cipru nakon podjele ciparskog teritorija, Sud je ustanovio da se radi o povredi člana 3: „S obzirom na promatrani period diskriminirajući oblici ponašanja dosegli su stupanj težine koji se može nazvati ponižavajućim postupanjem“ (st. 310).

U svojoj presudi Sud je zaključio:

Diskriminacija grčkih stanovnika Cipra iz Karpasa „samo zbog toga što pripadaju toj grupi osoba“ može se objasniti samo „posebnostima po kojima se razlikuju od turskih stanovnika Cipra, naime njihovim etničkim porijeklom, te rasnom i vjerskom pripadnošću“.

Inzistiranje Turske na principu podjele na dvije države s obzirom na teritorij i stanovništvo odrazilo se na uvjete, u kojima je živjelo grčko stanovništvo iz Karpasa, koji su bili „protivni dostojanstvu i vrijeđali su (ili još uvijek vrijeđaju) sam pojam poštivanja ljudskog dostojanstva u odnosu na pripadnike te grupe stanovnika“.

Zlouporaba prava (član 17.)

Glimmerveen i Hagenbeek protiv Nizozemske

Odluka od 11.10.1979.

Podnositelji zahtjeva žalili su se, jer su uhapšeni zbog posjedovanja i planirane distribucije letaka u kojima se poziva na rasnu diskriminaciju, a osim toga spriječeni su u

kandidaturi na lokalnim izborima. Pozvali su se na član 10. Konvencije (Sloboda izražavanja mišljenja) i član 3. Protokola 1 (Pravo na slobodne izbore).

Nedopušten zahtjev, uz obrazloženje da „su podnositelji zahtjeva pokušali poslužiti se [Evropskom konvencijom o ljudskim pravima] kako bi se bavili aktivnostima koje su protivne Konvenciji“, odnosno konkretno „kako bi širili ideje rasne diskriminacije“.

Član 14. u vezi sa povredama drugih članova

Član 14: „Uživanje prava i sloboda priznatih ovom Konvencijom osigurava se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što su spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno porijeklo, veza sa nekom nacionalnom manjinom, imovno stanje, rođenje ili drugi status.“

Zabrana ulaska u zemlju

Abdulaziz, Cabales i Balkandali protiv Ujedinjenog Kraljevstva

28.05.1985.

U skladu s propisima o useljavanju koji su u to doba bili na snazi, muževima podnositeljica zahtjeva uskraćena je dozvola useljenja, odnosno dozvola boravka, u Ujedinjenom Kraljevstvu, gdje su podnositeljice legitimno imale trajan boravak. Podnositeljice žalbe – porijeklom iz Indije, s Filipina i iz Egipta – pozvale su se na to da su žrtve diskriminirajuće prakse na rodnoj i rasnoj osnovi. Gospođa Abdulaziz upoznala je muža, portugalskog državljanina, dok je on živio u Velikoj Britaniji i imao ograničenu dozvolu boravka za turiste. Gospođa Cabales udala se za svog muža na Filipinima gdje ga je upoznala tijekom godišnjeg odmora. Muž gospođe Balkandali bio je državljanin Turske koji je također imao turističku boravišnu dozvolu, a zatim kao student živio u Ujedinjenom Kraljevstvu, te se oženio njome nakon što su dobili dijete.

Sud je ustanovio da se radi o povredi člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi s povredom člana 8. (Pravo na poštivanje privatnog i porodičnog života) kao posljedica diskriminacije na osnovu roda (različit tretman useljenika i useljenica s obzirom na dozvole ulaska u zemlju i dozvole boravka za supružnike iz drugih zemalja), ali da se ne radi o rasnoj diskriminaciji.

Slučajevi *Načova* i *Timišev*

Načova i dr. protiv Bugarske (43577/98 i 43579/98)

06.07.2005 (Veliko Vijeće)

Podnositelji zahtjeva tvrdili su da su predrasude i netrpeljivost prema osobama romskog porijekla odigrali presudnu ulogu neposredno prije nego što je oficir vojne policije pri pokušaju hapšenja dvojice mladića u dobi od 21 godine, koji su bili njihovi rođaci, na njih ispalio smrtonosne hlice.

Povreda člana 14. u vezi s povredom člana 2, jer su nadležna tijela propustila provesti istragu o tomu jesu li događaji koji su doveli do smrti mladića bili motivirani rasnom netrpeljivošću.

Vidi napomene o diskriminaciji Roma u informativnom letku „Romi i putujući narodi“.

Timišev protiv Rusije (55762/00 i 55974/00)

13.12.2005.

Protivljenje nadležnih tijela da podnositelju zahtjeva dopuste ulazak u Republiku Kabardino-Balkarija zbog njegova čečenskog porijekla.

Povreda člana 14. (Zabrana diskriminacije) u vezi s povredom člana 2. Protokola br. 4 (Sloboda kretanja): Budući da je podnositelju zahtjeva sloboda kretanja ograničena samo zbog njegova etničkog porijekla, takvo nejednako postupanje tretman predstavlja rasnu diskriminaciju.

Povreda člana 2 Protokola br. 1 (Pravo na obrazovanje) zbog protivljenja da se djecu podnositelja zahtjeva primi u školu.

„Diskriminacija do koje dolazi, između ostalog, na temelju etničkog porijekla neke osobe jedan je oblik rasne diskriminacije. Rasna diskriminacija je krajnje neprihvatljiv oblik diskriminacije i traži, s obzirom na svoje opasne posljedice, posebnu pažnju nadležnih tijela i jasnu reakciju. Stoga nadležna tijela moraju koristiti sva raspoloživa sredstva kako bi suzbila rasizam i pritom ojačala demokratsko shvaćanje koje raznolikost u društvu ne vidi kao prijetnju, već kao izvor bogatstva (Načova i dr. protiv Bugarske; Timišev protiv Rusije). Sud je, osim toga, zaključio da u modernom demokratskom društvu, koje se oslanja na načela pluralizma i poštivanja različitih kultura (Timišev st. 58; D. H. i dr. protiv Češke Republike, st. 176), niti za jedan oblik nejednakog postupanja koji isključivo ili većim dijelom počiva na etničkom porijeklu, ne postoji objektivno opravdanje.“

S obzirom na teret dokaza u takvim predmetima, Sud je odlučio da od trenutka kad podnositelj zahtjeva dokaže da se radilo o nejednakom postupanju, vlada mora dokazati da je to nejednako postupanje bilo opravdano. (Vidi: Timišev, st. 57).

Pravo na slobodne izbore

Aziz protiv Cipra (69949/01)

22.06.2004.

Protivljenje nadležnih službi da podnositelja zahtjeva uvrste u Popis birača za parlamentarne izbore uz obrazloženje da članovi turske zajednice na Cipru ne mogu biti registrirani u Popisu birača grčkog dijela Cipra.

Povreda člana 14. U vezi s povredom člana 3. Protokol br. 1 (Pravo na slobodne izbore): Nejednako postupanje temeljilo se na okolnosti da je podnositelj zahtjeva bio Cipranin turskog porijekla; to se nejednako postupanje nije moglo opravdati razumnim i objektivnim razlozima, posebice s obzirom na činjenicu da turski stanovnici Cipra, u istoj situaciji kao podnositelj zahtjeva, nisu mogli sudjelovati niti na jednim parlamentarnim izborima.

Sejdić i Finci protiv Bosne i Hercegovine (27996/06 i 34836/06)

22.12.2009. (Veliko Vijeće)

Radilo se o zabrani osobama romskog i židovskog porijekla da se kandidiraju na izborima za Dom naroda Parlamentarne skupštine i funkciju člana Predsjedništva Bosne i Hercegovine.

Povreda člana 14. u vezi s povredom člana 3 Protokola br. 1 s obzirom na nedozvoljenost kandidature za Dom naroda Parlamentarne skupštine.

Povreda člana 1 Protokola br. 12 (Opća zabrana diskriminacije) s obzirom na nedozvoljenost kandidature za funkciju člana Predsjedništva.

Vidi presudu u slučaju Sampanis i drugi protiv Grčke, od 05.06.2008, u kojoj je Sud ustanovio povredu člana 14. u vezi s povredom člana 2. Protokola br. 1 zbog odbijanja upisa djece podnositelja zahtjeva u školu te njihova kasnijeg razmještanja u posebne razrede zbog njihovog romskog porijekla.

Dok član 14. zabranjuje diskriminaciju s obzirom na „uživanje prava i sloboda zajamčenih Konvencijom“, član 1. Protokola br. 12 tu zaštitu definira šire i obuhvaća „sva prava određena zakonom“. Time se uvodi opća zabrana diskriminacije.

Pravo na pravično suđenje

Remli protiv Francuske

23.04.1996.

Podnositelj zahtjeva porijeklom iz Alžira tvrdio je da sudski postupak koji se vodio protiv njega nije bio pravičan, jer je jedan od porotnika izjavio da je rasist.

Povreda člana 6. stav 1: Nije bila osigurana nepristranost sudaca porotnika, premda „Konvencija obavezuje svaki nacionalni sud da provjeri, je li – po svom sastavu – nepristran sud, ako se postavi to pitanje, a ono se ne može odbaciti kao sasvim neozbiljno“ (st. 48).

Gregory protiv Ujedinjenog Kraljevstva

25.02.1997.

Prigovor da su porotnici u postupku protiv podnositelja zahtjeva, koji je porijeklom bio iz Afrike, bili rasisti, zbog čega se on žalio na diskriminaciju.

Nema povrede člana 6. stav 1: Sudac „je poduzeo dostatne korake kako bi provjerio je li sud nepristrani sud u skladu sa čl. 6. st. 1“ i „učinio sve što je nužno kako bi se po tom pitanju isključila svaka sumnja“. Posebno valja istaći da je nanovo, izričito i opširno poučio porotnike o njihovim obavezama i pravima te savjesno odvagao „je li efektivno isključen svaki rizik pristranosti“.

Sander protiv Ujedinjenog Kraljevstva

09.05.2000.

Podnositelj zahtjeva azijskog porijekla naveo je da su osuđujuću presudu protiv njega donijeli porotnici koji su bili rasisti.

Povreda člana 6. stav 1: U toku postupka jedan od porotnika dostavio je sucu poruku u kojoj je iskazao svoju bojazan da ostali porotnici, od kojih je čuo rasističke komentare te su otvoreno pričali rasističke viceve, nisu nepristrani. Sud je zaključio da su te optužbe bile dovoljne kako bi kod podnositelja zahtjeva i svakog objektivnog promatrača pobudile opravdanu sumnju u sudačku neovisnost, koje se nisu mogle otkloniti niti zajedničkim pismom koje su potpisali svi porotnici, niti opomenom suda da budu nepristrani.

Srodne teme

Sloboda mišljenja i rasizam

Jersild protiv Danske

23.09.1994.

Osuđujuća presuda protiv novinara nakon TV intervjua sa članovima jedne grupe mladih radikala („Greenjackets“).

Povreda člana 10. (Sloboda izražavanja mišljenja)

Féret protiv Belgije

16.07.2009.

Sud nije ustanovio povredu člana 10. Kod osuđujuće presude protiv podnositelja zahtjeva, predsjednika stranke *Front National*, zbog javnog poticanja na diskriminaciju ili mržnju, nakon pritužbi pristiglih zbog letaka koje je njegova stranka dijelila tokom predizborne kampanje.
